

Zbývá návrat ke zdravému rozumu

MĚNÍ SE ČESKO? A KAM KRÁČÍ? NOVÁ SÉRIE ESEJŮ OD ČESKÝCH INTELEKTUÁLŮ

Čím dál častěji se v některých z nás objevuje předtucha, že se současným světem se něco neblahého stane. Zatímco naoko se dějiny nedávno pádem totalit a apartheidů posunuly k lepšímu a život lidí se objektivně vskutku znatelně zlepšil, svět se podivně kazí a hrozí vybuchnout nějakým konfliktem, který, zatím nepoznán, dříme pod povrchem jako budoucí zemětřesení. Umělci to cítí v kostech a zatím celkem nepovšimnutí příchod neblahých změn jaksí předznamenávají.

Příkladem může být pozoruhodný román Michela Houellebecqa *Podvolení* (francouzsky *Soumission*), který je o tom, jak se z Francie stane islámský stát. Odehrává se roku 2022, kdy politické strany raději podpoří ve volbách kandidáta Muslimského bratrstva, než aby dopustily, že by se prezidentkou stala vůdkyně pravicové Národní fronty Marine Le Penová. Typické je, že román je podceňován, či spíše odsuzován dílem těmi, kdož ho nečetli (ale vědí, že je špatný a znepokojivý), a dílem psychotypy,

CYRIL HÖSCHL
Autor je psychiatr
a vysokoškolský
pedagog

kteří kdysi ze stejných důvodů odsuzovali Orwellův román 1984, či dokonce *Farmu zvířat*. Orwell, sám levičák od kosti, byl u nás za „socialismu“ dokonce zakázán (!) a jeho knihy v češtině vycházely pouze v exilových nakladatelstvích a doma se šířily samizdatem v opisech. Dnes, kdy Evropu prostoupil jakýsi „socialismus light“, se zatím knihy ani jejich autoři neupalují, ale už začínají být klasifikovány nikoli co do kvality a žánru, nýbrž co do vhodnosti a politické korektnosti. Příkázáním je nedráždit (medvěda, tygra, hada, psa – podle toho, o koho jde). Houellebecqův román začal být evropskému establishmentu nepohodlný.

Podobně hmatají na pulz naší doby také čtenáři románu Floriana Illiese 1913. *Léto jednoho století* a upozorňují na zvláštní dějinné ticho, jež se rozhostilo před bouří první světové války, jejíž skutečnou roznětku dodnes nikdo vlastně nechápe. Kapitola Červen (1913) začíná slovy: „Červen je měsíc, v němž bude jasné, že k žádné válce nedojde.“

(...) Henkel Trocken slaví německo-francouzské přátelství.“

V této souvislosti si mnozí klademe otázku, zda se nyní nějak významně mění česká společnost a zda nestojí opět na nějaké rozhodující křižovatce. Zevnitř se takový pohyb, neřkuli moment dá těžko rozpoznat. Zatím se zdá, že spíše než společnost se mění doba, že tato změna neprobíhá uvnitř státních hranic, mimochodem dosud stále ještě sympaticky rozmazaných, a že „na křižovatce“ se ocitá zřejmě celý svět.

Problémy poslední řekněme dekády se neřešily, pouze odsouvaly na později. Finanční krize se „řešila“ vytloukáním dluhu dluhem. Aby to nepůsobilo tak pitomě, hledaly se pro toto chování eufemismy jako „kvantitativní uvolňování“, jež obohatily obłudně pokrytecký slovník politické korektnosti. Války se vedly jen polovičatě, takže je nikdo pořádně nevyhrál. Nic se nedokončilo. Důsledkem je, že obyvatelstvo Evropy, ale už i Ameriky vnímá zavedené

Ostatně,
„na počátku
bylo slovo“
a slovem, světe
div se, je třeba
začít i nyní.

politiky jako nezodpovědné packaly, kteří problémy neřeší a vyřešit ani nedokážou.

Euroatlantická populace na jedné straně měkne (přibývá zženštilých a neplodných mužů bez jakéhokoli fyzického výcviku, stírají se rozdíly mezi polhlavími, klesá odolnost vůči bolesti a nepohodlí), na druhé straně ztrácí zábrany páchat ve snadno dostupném virtuálním světě jakékoli krutosti. Tím, že se ovšem rozdíl mezi realitou a virtuální realitou zároveň stírá, dostávají se tyto změny do rizikových kombinací, zejména v konfrontaci s kulturami, jež vzhledem k časovému opoždění v civilizačním vývoji podobné problémy nemají. Nevadí jim bolest ani smrt, plodní jsou ažaž, z nepohodlí vzešli a na krutosti nepotřebují play station; stačí jim kudla a silné přesvědčení, syčené značnou frustrací a pocitem nedostatku respektu od na jednu stranu kýženého, na druhou stranu zkaženého západního světa.

Demokracie ještě z módy nevyšla, ale politický establishment už ano. Lidé jsou přitom na některé deficity demokracie paradoxně citlivější. Čím dál víc vnímají, jak vláda či EU jedná proti většinové vůli – viz přijímání uprchlíků, dotování na stát napojených korporací a zavádění směšných, na ideologii založených programů. V USA je to zase zahraniční politika, nevyhrané války, tolerování Islámského státu na jedné straně a zbabrané svrhávání různých zločinných režimů na straně druhé. Voliči tudíž hledají alternativy, což se projevuje mj. úspěchy Bernieho Sanderse a Donalda Trumpa v primárních. V EU mohou jako podobné příklady posloužit žalostný výsledek nizozemského referenda o asociací dohodě Ukrajiny s Evropskou unií a protievropské nálady.

Jednou z věčných otázek je, zda se historie opakuje proto, že je zapomínána. Předně – historie se neopakuje, je singularitou, pouze principy a mechanismy proměn v ní se opakují. Voliči možná ani tak nezapomínají, jako spíše opakují stejné chyby. Touží po jakékoli alternativě k zavedeným strukturám tak zoufale, že se opakovaně přiklání k alternativám ještě horším. Pravicovní voliči se odklonili od ODS, zvolili skutečného podnikatele, který maká, a za odměnu dostali kontrolní hlášení k DPH a elektronickou evidenci tržeb. Nelíbí se jim zkorumpovaná

a nedemokratická Evropská unie, ale zároveň jsou ochotni tolerovat daleko zkorumpovanější a naprosto nedemokratické Rusko, případně Čínu. V USA chtějí levicové masy vyřešit nezaměstnanost tím, že volí socialistu Sanderse, jenž chce zavést minimální mzdu 15 dolarů na hodinu, čímž by titíž voliči zároveň zničili své šance na získání práce. Republikánské masy zase volí Trumpa, jenž chce krizi řešit zavedením cel tak vysokých, že kdyby na to vskutku došlo, sotva by si jeho voliči mohli při nákupech vybírat.

Řada z nás si klade otázku, do jaké míry je současné klima ve společnosti vskutku znepokojující. Zatím to vypadá tak, že dusné „klima“ je vytvářeno pouze opačnými cípy Gaussovy křivky. Na Slovensku sice například uspěl „fašista“ Kotleba, čehož se všichni novináři chytli, ale daleko víc se zadařilo mnohým sympatickému a schopnému dvojjazyčnému diskutérovi Sulíkovi, takže navzdory „dusnému klimatu“ není zdaleka všechno ztraceno.

V souvislosti s výše uvedeným si můžeme položit otázku, kam se lze posunout, jak se může současná společnost dále vyvíjet. Otevřeny jsou samozřejmě všechny možnosti, byť s různými pravděpodobnostmi. Chceme-li však aktivně snížit pravděpodobnost cesty do pekel a zvýšit šance na příznivý vývoj, měli bychom začít pracovat na demontáži absurdní, nabubřelé, svazující byrokracie a zaměstnat ty armády kontrolorů a byrokratů něčím jiným, tak aby jim sice zůstala lidská důstojnost a pocit, že jsou potřební, ale aby zároveň nemohli již dále škodit a rdousit lidskou tvořivost, podnikavost a elán. Začínají se totiž neúměrně prodražovat, přičemž ztráty jejich činností vznikající jsou, obávám se, nesrovnatelně vyšší než ztráty z pochybení, která se snaží postihovat.

Druhý imperativ je návrat ke zdravému rozumu. To předpokládá odbourat zhůvěřilost zvanou politická korektnost a začít pro jevy, lidi a věci používat pravá jména. Ostatně, „na počátku bylo slovo“ a slovem, světe div se, je třeba začít i nyní. Dokud se loupež v supermarketu bude označovat jako non-traditional shopping (netradiční nakupování), ilegální imigranti jako cizinci bez dokladů, podvodník jako morálně odlišný, opilec jako chemicky znevýhodněný a terorista a hrdlořez jako „radikál“, nevyhrabeme se z toho. ■